

אדאורייתא דלא בעינן מדאורייתא היקף דירה וכי היכי דאוקמוה אדאורייתא להתיר בפרוץ מרובה, כי אע"פ שפרוץ מרובה כיוצא בזה התירנו תורה בכאן לא התיר פרוץ מרובה על [העומד במחיצות] דעלמא והיה להם לחכמים לגזור ולא גזרו, וכך אמרו לו חכמים לר' יהודה אחר שהתירנו עשרת כורין בדיר וסהר שאע"פ שהקיפן לדירה מ"מ אינו תשמיש גמור, לא ראוי הוא לנו שתהא מצוה זו שבפסין קובעם כאילו הם (מותרין) לדירה כעין סהר, והיינו שלא הקילו כן בשירא כיון שאינה לדבר מצוה, וכבר כתבנו למעלה (י"ח א') טעם אחר, ורבי יהודה אהדר להו בברייתא זו מחיצה וזו פסין, כלומר אע"ג דאקילו בה חדא לא אקילו בה תרתי להתיר בו יותר מבית סאתים.

ודיר וסהר. פירש רש"י ז"ל שהם עשויין לבהמות הדיר בשדות לזבלן כענין שאמרו שדה שנידיירה בשביעית, והסהר בעיר להיותן כלויות שם, ומפני שהרועה עומד עמהם שם תמיד חשיב היקף דירה.

ומוקצה. היינו רחבה שאחורי הבתים. ומתני' עולה והולך דסהר חשוב מדיר כיון שהסהר בעיר ומוקצה עדיפא מסהר וחצר עדיף ממוקצה.

והא דהדר קתני ומותר להרחיק כל שהוא. יש לפרש דאתי לאשמועינן מיתורא דשרינן הרחקה, דמייירי בין להאריך הפסין הרבה בין להאריך הבור דממילא יאריכו הפסין ולומר שיעשה הבור גדול ורחב כמו שירצה, ואע"פ שלא הוקף לדירה, כבר פירשנו שלא חשו חכמים לזה גבי פסי ביראות.

גמרא איבעיא להו בור ופסין קאמר או דילמא בור ולא פסין קאמר. פי' שיעור בית סאתים שנתן ר' יהודה הוא לרוחב הבור וארכו עם מה שבינו לבין הפסין או לא נתן שיעור אלא לבור שיהא בית סאתים מלבד שתי אמות של בין הפסין, ולכשתמצא לומר דבור בלא פסין קאמר לא יתיר מ"מ בין הפסין אלא שתי אמות, והראיה מדאמרין לקמן כד אוקימנא בבור בלא פסין אי הכי היינו רשב"א ומאי קושיא דילמא בין הפסין איכא בינייהו, דרשב"א לא שרי אלא שתי אמות כדקתני בהדיא ור' יהודה שרי טפי, ומיהו ק"ל דהא ת"ק בבין הפסין איירי להקריב או להרחיק ועלה קתני ר' יהודה בית סאתים והיכי אפשר דלא איירי ר' יהודה אלא בבור בלא פסין, וי"ל דבהקדמה והרחקה דאירי רבנן רוחב הבור בכלל, שהתירו לעשותו כמו שירצה כי הרחקת הפסין (הכא) [הויא] גם דהאריך חלל הבור, וי"מ דהכא לרבותא נקטיה דאפילו בבור בלא פסין שרי בית סאתים וה"ה דשרי נמי לתת בית סאתים בין כל הפסין

ויהיו בין הכל ד' סאין, ודקא קשיא לך נימא דהיינו דאיכא בין ר' יהודה (ורבנן) ורשב"א, יש לומר דלישנא דרשב"א דייק דבחלל הבור נמי אתי לאיפלוגי על ר' יהודה, דאי לא פליג אלא בסוף דבריו דקתני ולא אמרו להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה, היאך פתח דבריו לומר בור בית סאתים על בית סאתים מותר, אדרבה הכי הו"ל למתני רשב"א אומר שלא אמרו להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה וחלל הבור בית סאתים על בית סאתים, אלא ודאי כדאמרן.

או דילמא אדם נותן עיניו במחיצותיו. וגזרינן שמא יבא להתיר בקרפף ככל שיעור הבור והפסין שנתנו בכאן ויתיר קרפף יותר מבית סאתים. ושמעינן מינה שכשהתיר ר' יהודה קרפף בית סאתים כשיש בתוכו בור או שיח כדאיתא לקמן במתניתין (כ"ג א'), כי הבור הוא מן המנין של בית סאתים שאם אינו מן המנין מאי גזירה דאיכא הכא.

איכא בינייהו אריך וקטין. פירש רש"י ז"ל דלכו"ע לא התירו בבור אלא בית סאתים אלא דר' יהודה שרי להו אפילו כחצר המשכן שהוא ארוך וקצר כי ארכו פי שנים ברחבו שהוא מאה על חמשים ורשב"א לא שרי להו אלא מרובעות, ומיהו ק"ל דהא לקמן במתניתין בעי ר' יהודה בן בבא שיהו מרובעות ושיהא בה שומירה או בית דירה וקתני עלה ר' יהודה אומר אפי' אין בה אלא או בור או שיח וכו', ומשמע דלא פליג על ר' יהודה בן בבא אלא בהא אבל מודה הוא דבעינן מרובעות כר' יהודה בן בבא, וי"ל דהתם הוא גבי גנה וקרפף אבל הכא גבי פסי ביראות מתיר ר' יהודה אריך וקטין כחצר המשכן.

והראב"ד ז"ל פירש אריך וקטין איכא בינייהו דרשב"א שרי ליה לעשותו גדול אפילו של ד' סאין דהיינו בית סאתים על בית סאתים, ור' יהודה לא שרי ליה אלא בית סאתים בלחוד דהיינו מאה על חמשים כחצר המשכן, ואע"ג דבעלמא גבי קרפף לא שרי אלא בית סאתים כחצר המשכן הכא שרי מאה על מאה כיון שאינו אסור אלא משום גזירת קרפף דעלמא, וכמה תשובות בדבר, חדא שלשון אריך וקטין לא שייך בהאי פירושא דלא אמרינן הכי אלא היכא דפליגי אי בעינן מרובעות או שכיון בארכו פי שנים כרחבו כחצר המשכן וכדאמרין ליה בהדיא לקמן במאי דפסקינן הלכה כר' יוסי והוה ליה למימר בהדיא דבית סאתים איכא בינייהו, ועוד דאינהו לא פליגי באריך וקטין דהיינו כחצר המשכן אלא באותו שהוא ארוך מכל צד דהיינו בית סאתים על בית סאתים שהוא מאה על מאה והיכי אמרינן דאיכא בינייהו אריך וקטין, וכי תימא